

SPR:n valtuuston raportti yleiskokoukselle toimikaudesta 2020-2023

Johdanto

Arvoisa yleiskokous,

Valtuusto keskusteli menneellä toimikaudella erityisesti järjestön paikallisen toimintavalmiuden turvaamisesta nopeasti muuttuvassa toimintaympäristössä. Ilmastomuutoksen ja väestön ikääntymisen ohella keskeiseksi muutosajuriksi tunnistettiin vapaaehtoistoiminnan uudenlaiset vaatimukset. Nämä asettavat haasteita avainvapaaehtoisten jaksamiselle ja lisäävät odotuksia vapaaehtoisten digitaalisia tukivälineitä kohtaan. Myös uudet hyvinvointialueet ja järjestön talouden tasapainottaminen olivat kestoteemoja.

Keskusteluissa nousi esiin tarve lisätä järjestömme avoimuutta helpottamaan uusien vapaaehtoisten liittymistä mukaan toimintaan. Avoimuus osastojen välisen yhteistyön lisäämiseen vuorostaan helpottaa yhteisten voimavarojen hyödyntämistä parhaalla mahdollisella tavalla paikallisen valmiuden turvaamiseksi ja avuntarvitsijoiden tarpeisiin vastaamiseksi. Järjestön vapaaehtoistoimintaa ylläpitävä ja elvyttävä avoimuus on toimintakulttuurimme osa, jota jokainen meistä voi arjessaan edistää.

Seurasimme valtuustona säännöllisesti koronapandemiaa ja Ukrainan konfliktia erityisesti Punaisen Ristin auttamisoperaatioiden näkökulmasta. Pandemian ravistellessa samalla järjestön kokouskäytäntöjä onnistuimme kääntämään alkukankeudet kehitysloikiksi: laajensimme kokousmateriaalien ennakkojakelua ja lisäsimme valtuuston kokousten esityslistalle järjestön puheenjohtajan säännölliset raportit hallituksen käsittelemistä strategisista aiheista. Nämä kehystoimenpiteet paitsi tukevat valtuuston valvontatehtävää ja hallituksen tilivelvollisuuden toteutumista, myös syventävät järjestön strategisista suuntaviivoista käytävää keskustelua valtuuston ja hallituksen välillä. Esitämme suosituksena tulevalle valtuustolle näiden käytäntöjen jatkamista ja toimielinten yhteistyön kehittämistä edelleen. Valtuusto kokoaa yhteen puolivuositain maantieteellisesti laajimman luottamushenkilöiden ja toimivan johdon edustuksen sekä keskeiset sidosryhmät, jonka arvo vain korostuu järjestön navigoidessa ennakoimattomien tapahtumien keskellä.

Kun tilanne on uusi, on ajateltava ja toimittava uudella tavalla. Tämän mahdollistamiseksi meidän tulee ensin rikkoa ”vanhan lumous”. Näin totesi Yhdysvaltain presidenttinä toiminut Abraham Lincoln liittovaltion myrskyisten vuosien jälkeen. Nämä sanat tulivat mieleeni, kun pohdin valtuuston keskustelujen ydintä. Ovatko nämä ennakoimattomat toimintaympäristön muutokset sekä muutoksen nopeus ja laajuus jo ylittäneet järjestön nykymuotoisen toiminnan venymisen rajat? Miten ja mihin meidän pitää reagoida – vai tarvitseeko ollenkaan?

Vaikka Punaisen Ristin toiminnan päämäärät ja periaatteet eivät muutu, tekemisen tulee elää tässä ajassa. Järjestömme rakenteet ja toimintatavat ovat tilkkutäkki vuosikymmenten saatossa syntyneitä käytäntöjä. Taustalla on historiallisia syitä, inhimillisiä syitä, edelleen hyväksi nähtyjä syitä, sekä syitä, joiden alkuperää kukaan ei muista. Siksi on syytä säännöllisesti kysyä, että miltä osin olemme tarpeettomasti vanhan lumoissa? Tätä pohdintaa voimme harjoittaa myös yleiskokousten välillä – muutoksessa kun on aina kysymys toimintakulttuurista, mutta vain harvoin sääntöuudistustarpeesta.

Otto Kari
Valtuuston puheenjohtaja

Valtuuston käsittelemät keskeiset teemat

1. Paikallinen toimintavalmius ja osastojen elinvoimaisuus

Valtuusto käsitteli järjestön paikallista toimintavalmiutta useaan otteeseen kauden aikana.

Syksyllä 2020 teemaa käsiteltiin vapaaehtoistoiminnan ympäristön muutoksen ja uudenlaisten toimintatapojen näkökulmasta. Valtuuston keskustelussa korostuivat matalan kynnyksen mukaanpääsy, paikallisten koulujen kanssa työskentely, sosiaaliseen mediaan ja sen käytön kehittämiseen panostaminen osastoissa, lyhytkestoisen toiminnan ja nopeiden koulutusten tarjoaminen, alueellisen toiminnan tarjoaminen (osastopohjaisen sijaan) sekä nuorten aikuisten, lapsiperheiden ja ulkomaalaistaustaisten henkilöiden mukanaolon mahdollistaminen. Valtuusto tunnisti myös entistä nopeamman reagointinopeuden aiheuttamat paineet vastuuvapaaehtoisille.

Keväällä 2021 valtuustossa nostettiin esille Vapaaehtoisen pelastuspalvelun alueelliset erilaiset toimintatavat sekä tarve yhtenäistää niitä. Keskeisenä ratkaisuna nähtiin koulutuksen lisääminen.

Syksyllä 2021 valtuusto kävi keskustelun siitä, miten Punaisen Ristin auttamisvalmius turvataan tulevaisuudessa pienillä paikkakunnilla väestön ikääntyessä, osastojen välisten yhteistyön haasteista sekä siitä, mitkä asiat osastojen tulisi ottaa huomioon lähitulevaisuudessa valmiutta ja varautumista koskien. Keskustelussa nostettiin esille erityisesti osastojen välisen yhteistyön kehitys koronapandemian aikana, mistä monilla oli hyviä kokemuksia. Myös kuntayhteistyön koettiin parantuneen koronaoperaation seurauksena. Valtuusto keskusteli siitä, kannustavatko järjestön mittarit tai esim. järjestötukimalli riittävästi osasto- tai aluerajat ylittävään yhteistyöhön. Valtuusto katsoi, että joillakin alueilla isot osastot voisivat ottaa enemmän vastuuta pienempien osastojen tukemisesta.

Keväällä 2022 valtuusto käsitteli Ukrainan konfliktiin liittyvää operaatiota kansainvälisesti ja kotimaassa. **Kotimaan** valmiuden osalta valtuusto korosti erityisesti sitä, miten Punainen Risti toimisi saman kaltaisessa tilanteessa Suomessa.

Valtuusto nosti useaan otteeseen esille järjestön roolin uusien hyvinvointialueiden työssä sekä osastojen roolin kuntien kumppanina.

2. Vapaaehtoisten digitaaliset palvelut

Digitaalisia palveluita käsiteltiin omana teemanaan erityisesti keväällä 2021, jolloin valtuusto kuuli vapaaehtoisten digitaalisten palveluiden ohjausryhmän toiminnasta ja Oman kehittämisen etenemisestä.

Koko toimikauden ajan valtuusto kiinnitti huomiota tai teki esityksiä juuri Oman toimintaa tai kehittämistä koskien lähes jokaisessa kokouksessaan. Valtuusto on pitänyt tärkeänä, että järjestelmän kehittämisessä otetaan huomioon vapaaehtoisten näkemykset ja tarpeet sekä mm. kaksikielisyys.

3. Punaisen Ristin toiminta ilmastomuutokseen vastaamiseksi

Heti toimikautensa alussa syksyllä 2020 valtuusto käsitteli Punaisen Ristin kansainvälisiä ilmastotavoitteita sekä Suomen Punaisen Ristin omia tavoitteita ja toimintaa ilmastomuutoksen vaikutusten ennaltaehkäisemiseksi, sen aiheuttamiin seurauksiin vastaamiseksi sekä omien käytäntöjen kehittämiseksi.

Valtuuston keskusteluissa nousi esiin tarve osallistaa aktiivisesti koko organisaatio sekä eri sidosryhmät järjestön hallituksen valmisteleman ilmastokestävyyden linjauksen valmisteluun. Valtuusto korosti erityisesti osastojen arjen näkökulman huomiointia toimien suunnittelussa sekä ruohonjuuritason toimintaa, kuulemista ja tukea. Keskusteluissa pohdittiin, miten voitaisiin luoda

uudenlaista ilmastokysymyksiin liittyvää toimintaa sekä mahdollisuutta saada lisää ilmastoasioista kiinnostuneita nuoria mukaan toimintaan.

4. Ensiaputoiminta

Valtuuston kokouksissa kiinnitettiin säännöllisesti huomiota järjestön ensiapukoulutukseen sekä ensiapupäivystyksen ajankohtaisiin kysymyksiin. Valtuustolle on annettu katsauksia mm. ensiapupäivystysjärjestelmän kehittämisen kokonaisuudesta sekä Punainen Risti Ensiapu Oy:n roolista ensiapukoulutusten järjestäjänä, sen yhteistyöstä osastojen kanssa sekä yrityksen toteuttamasta kehittämistoiminnasta.

5. Talouden tasapainottaminen sekä keskitetyt tukipalvelut

Valtuusto kuuli joka kokouksessaan pääsihteerin katsauksen yhteydessä päivityksen järjestön taloudesta sekä toimenpiteistä talouden tasapainottamiseksi. Talouskatsausten yhteydessä valtuusto on kiinnittänyt huomiota mm. järjestön katastrofirahaston kuluprosenttiin sekä siihen, että osastojen tilinpäätöksiä ei ole kattavasti saatavilla. Lisäksi valtuusto on nostanut esille kohtuuhintaisen yhteisten tukipalveluiden tarpeen myös osastoille.

6. Muut asiat

Toistuvien teemojen lisäksi valtuusto on käsitellyt yksittäisiä kysymyksiä, kuten riskienhallintaa ja järjestön vapaaehtoisten palkitsemisjärjestelmää.

Valtuusto teki toiminnastaan itsearviointin syksyllä 2021.

Syksyllä 2022 valtuusto hyväksyi järjestölle uuden luottamushenkilöiden poliittista ja siihen verrattavaa toimintaa koskevan linjauksen ja käsitteli luonnosta järjestön vapaaehtoistoiminnan linjaukseksi.

Yleiskokouksen alla valtuusto käsitteli säännöllisesti mm. luonnosta järjestön toimintalinjaukseksi sekä sääntöjen muutoksiksi.

Suosituks

1. Järjestön avoimuus ja houkuttelevuus

Valtuusto on toimikautensa aikana kiinnittänyt huomiota uusien toimijoiden mukaan ottamiseen. Toiminnan tulee olla avointa ja houkuttelevaa eri taustoista tuleville vapaaehtoisille, ja tässä onnistuminen edellyttää, että eri järjestötasoilla suhtaudutaan avoimin mielin erilaisiin näkökulmiin, uusiin ideoihin ja totutusta poikkeaviin toimintatapoihin. Valtuusto suosittelee edelleen, että tuleva valtuusto seuraa järjestön avoimuutta ja mukaan ottamista uusien toimijoiden näkökulmasta, ja tarvittaessa tekee järjestön hallitukselle kehitysehdotuksia avoimuuden edistämiseksi. Valtuusto suosittelee, että tulevalle valtuustolle järjestetään kauden alussa perehdytys toimintalinjaukseen, sääntöihin sekä järjestön päätöksentekoon, sekä valtuuston itsearviointin toteuttamista toimintatapojen kehittämisen tueksi.

2. Valtuuston ja hallituksen välisen yhteistyön kehittäminen

Valtuustokautta leimasi sen alkuvaiheessa koronapandemia, joka osaltaan rajoitti valtuuston ja hallituksen yhteisten keskustelutilaisuuksien järjestämistä. Valtuusto on kuitenkin ottanut uudeksi käytännöksi kokouksissaan kuulla säännölliset raportit hallituksen puheenjohtajalta sekä saanut kunkin hallituksen kokouksen jälkeen erillisen tiedotteen kokouksessa käsitellyistä asioista.

Valtuusto suosittelee, että tuleva valtuusto ja hallitus edelleen kehittävät yhteistyötään entistä keskustelevammiksi ja osallistavammiksi, sekä tiivistävät keskinäistä tiedonkulkua.

3. Valtuuston rooli strategisten valintojen ennakkoinnissa sekä järjestön uudistumisessa

Hallituksen esityksessä yleiskokoukselle uudeksi toimintalinjaukseksi vuosille 2024-2026 esitetään, että yleiskokouksella aloitetaan keskustelu siitä, "millaisilla hallinnon ja henkilöstön rakenteilla vastaamme parhaiten avun muuttuviin tarpeisiin".

Järjestön uudistuminen ja toimintaympäristön muutokset edellyttävät järjestöltä muutoksia ja priorisointeja, joiden valinnassa tulee kyetä ennakoimaan muutoksia sekä järjestön sisällä että yhteiskunnassa laajemmin.

Valtuusto korostaa, että myös valtuutetuilla tulee olla keskeinen rooli näissä keskusteluissa ja kehittämisajatus tuottamisessa prosessin aikana ja pitää tärkeänä, että valtuustoa kuultaisiin strategisia valintoja tehtäessä.

Valtuuston kokoonpano ja kokoontuminen

Valtuuston puheenjohtajana yleiskokouksella on toiminut Otto Kari ja varapuheenjohtajana Päivi Kuntze. Valtuuston jäseninä ovat toimineet (henkilökohtainen varajäsen suluissa): Anders Blomberg (Kukka Nuora), Anne Losoi (ent. Bäck) (Riina Myyryläinen), Taina Hämäläinen (Johanna Peltokoski), Harri Ihalainen (Jaakko Honkanen), Eija Karine (Hanna Vehviläinen), Leila Kinnari, (Tuula Bouffor), Katariina Kojo (Ella Tanskanen), Hannu Kuokkanen (Ville Lahti), Emmi Lehikoinen (Tiia Viljakainen), Kaisa Leiwo (Annukka Kinnari), Max Lindholm (Emma Salusjärvi), Gun Lindman (Dan Sundqvist, Riitta Nahkiaisola (Tarja Tenhunen), Pekka Piri (Karoliina Pilli-Sihvola), Olli Pulkkinen (Mia Salomäki), Petri Raatikainen (Sinituuli Dufva), Petri Raita (Eliisa Saarela), Barbro Sjöberg (Ossi Pursiainen), Lasse Särkimäki (v. 2022 asti) (Taru Leskinen), Juha Turkulainen (Marko Järvenoja) ja Satu Wallenius (Mia Jalonen-Tuovila).

Heidän lisäksi oikeusministeriö, opetus- ja kulttuuriministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, puolustusministeriö, ulkoministeriö, sisäministeriö, sekä sosiaali- ja terveysministeriö ovat nimenneet edustajansa valtuustoon.

Valtuuston puheenjohtaja on kutsunut kokouksiin säännöllisesti myös järjestön toimivaa johtoa sekä piirien luottamusjohtoa. Lisäksi järjestön hallitus on osallistunut kokouksiin.

Valtuusto on kokoontunut kuusi kertaa. Kevätkokouksissa valtuusto on vahvistanut vuosikertomuksen tilinpäätöksineen, myöntänyt tili- ja vastuuvapauden sekä vahvistanut jäsenmaksun määrän ja jakautumisen. Syyskokouksissaan valtuusto on keskustellut ajankohtaisista aiheista. Kaikissa kokouksissa on kuultu pääsihteerin ajankohtaiskatsaus, ml. kansainvälinen toiminta sekä kuultu hallituksen puheenjohtajan puheenvuoro.

Vuosina 2020-2021 valtuusto kokoontui pääosin etäyhteyksin koronapandemian vuoksi.